

volt egy kicsit, most egyenes, sima, mint a deszka. Símára táncolták a vendégek.

És keményre, mint a kő.

Aztán nyugovóra térnek ők is.

Fent a magasságos égboltozaton éberen vigyáz lenyugovó nyájának békés álmára a hűséges égi pásztor, a jóságosan mosolygó telihold...

És pár nap múlva másik udvar másik kútgemjén jelenik meg az öreg vesszőkas, hogy szeretettel hívja, hívogassa a tanyák népét újabb cuhájára.

Csontos Sándor

## ÜNNEPELJÜK MEG KÖZSÉGÜNK ALAPÍTÁSÁT!

Az emberi természetben rejlő ösztön, hogy bárhol is vagyunk, szűkebb hazánk, szülőföldünk vonz, emlékét őrizzük. Hány szép népdal, költemény és történet igazolja a szülőföld szeretetének csodás erejét! Szülőföldön nem a földrajzi, a természetrajzi, az élettani fogalmat értjük, nem a földet, a növény- és állatvilágot, hanem a lelket, érzést, amely mindezekhez köt. A lélek sajátosságának ápolását, fejlesztését egyik legszebb és legidőszzerűbb céljának tekinti a népművelés. Ezért is karolja fel a népdalt, a népi zenét, a népi táncot, a népköltészetet, tájbeszédet, hagyományok, népviselet, népszokások védelmét, a történelmi értékű épületek, házak gondozását, a természeti szépségek ápolását.

A nagy célt szolgáló eszköz elsősorban nem a népművelési előadások, hanem a *közösségi tevékenység*. Eddig nem sok módját találjuk, mert bizony a népművelés a követendő példákban, utánozható eljárásokban szegény. Teremtenünk kell ilyeneket!

Úgy gondoljuk, hogy a község alapításának emlékünnepe is közösségi tevékenység, ha úgy rendezzük, hogy annak során községünk felnőttjeivel jobban megismertetjük, forróbban megszerettetjük azt a helyet, ahol őseink alkottak, örültek, szenvedtek és ahol életünk nagy darabját leéltük. Ezt az ünnepet nem szabad a megszokott kaptafára húzni; legyen egyéni, legyen olyan, amely a községünk multjából, jelenéből, lelkiségéből, a népből, a földből sarjadt. Igazi ünnep, amely a köznapi élet fölé koronát emel, a léleknek szabad szárnyalást ad, — egy szóval: lélekemelő.

Az első lépés ebben az irányban: magunk és a nép legszélesebb rétege előtt feltárni községünk multját. Az adatok összegyűjtésében a falu vezetőinek és az egyszerű nép gyermekeinek közösen kell résztvenniök. A község földesura, régi családai e célból átadják a község alapítására, fejlődésére, egyes kiváló tagjainak életére vonatkozó iratokat. A nép aprajagya a feledés útján messze távozott szájhagyományokat, történelmi emlékeket, meséket, közmondásokat, népdalokat, szokásokat, babonás hiedelmeket, játékokat, táncokat felidézi, összehordja a múzeumi értékű ruhadarabokat, háziesszközöket, bútorokat, háziipari készítményeket, a határában fellelhető növényeket, különös terményeket, köveket, kőzeteket, talajmintákat. Összegyűjtik az egyeseknél megőrzött régi és új okleveleket, katonai elbocsátóleveleket, dicsérő okiratokat stb. Az ilyen gyűjtés befejeztével mindenki megállapíthatja, hogy a községnek ismeretlen és szétszórta, de nagy kulturális értékei voltak és vannak. Ez azután megérleli a lelkekben azt a nemes büszkeséget, amelyet itt-ott szavakban is kifejez-



nek ilyenformán: „Mi sem vagyunk alábbvalók, mint ez, vagy az a község!” „Ami Karádon lehet, lehet nálunk is!”

Az ünnepély megrendezéséhez szükséges lelki hangulatot azzal is fölkelthetjük, hogy másutt rendezett hasonló ünnepen résztveszünk és azon vagyunk, hogy községünkben többen is megjelenjenek. Saját ünnepélyünk előkészítésében jó hasznát vehetjük valamely országos nevű néprajzi szakférfiú látogatásának, közreműködésének.

Mikor tartjuk meg az ünnepséget? A telet kivéve minden évszak alkalmas erre. A nap meghatározásánál helyenkint változó szempontokat kell figyelembe venni. Ezek pl. a búcsú napja, a helyi, vagy nemzeti ünnep ideje, a község életének valamely kimagasló eseménye (templomszentelés, emlékműavatás, árvíz, tűz, csata évfordulója), országos ünnepség, valamely nemzeti nagyunk emléknapja. Óvakodjunk azonban attól, hogy ünnepünkben idegenforgalmi „ attrakciót ” csináljunk, mert „ az emberek nem arra valók, hogy másoknak látványosságul, múzeumi tárgyal szolgáljanak ”.<sup>1</sup>

Mi lehet a műsor? Minden ünnepély lelki emelkedés. Ennek a legnemesebb formája az istentisztelet. Az ünnepség a templomban veszi kezdetét. Folytatása a felavatásra szánt épület, emlékmű előtt történhetik, majd sorra kerülhet az erre az alkalomra rendezett kiállítás megtekintése, majd a közös ebéd. Délután az ünnepi előadás és befejezésül vidám összejövetel és tánc. A közös ebédet úgy rendezzük, hogy mindazok résztveheszenek, akik ott akarnak lenni, ahol a vármegye, a járás kiküldöttei, a község vezetői együtt ülnek a fehér asztalnál. A felszólalások száma és tartalma méltó legyen az ünnepséghez. A hízelgést, a személyi kultuszt ki kell küszöbölni. Az ünnep a közösségnek és a névtelen hősöknek szól. A kiállítás ne legyen vásár, a régiségkereskedők, vagy műgyűjtők részére alkalom, hogy összevásárolják az értékes tárgyakat és ezzel a községet megfosszák mindattól, ami a multhoz köti, amiben az ősök lelke él. Venni csak azt lehessen, ami most készült s amivel a nép kenyerét keresi. A délutáni műsoron szerepeljenek a falu régi nótái, táncai, szokásai, népviselete. Nem oda való, ami nincs összhangban az ünnepség szellemével. Ízléstelenség lenne kabarészerű műsort összeállítani. A műsor kizárólag az ünnepség lelkéből nőjön ki, a község népi kultúrájával forrjon össze. Azon legyünk, hogy lelki táplálékot találjon az ünneplésben a földesúrnak, a jegyzőnek, a tanítónak, a földművesnek, a kanásznak a lelke éppúgy, mint minden férfiú, nő, leventé, az iskolás, a szegény, a gazdag.

Ha sikerült ezt az ünnepet községünk lakóinak lelkében maradandó és nemes élménnyé magasztosítani, akkor a közösség érzését neveltük, a szülőföldhöz való ragaszkodást fokoztuk, történelmi és földrajzi ismereteket terjesztettünk, az erkölcsi és a szépérzékét finomítottuk.

A falualapítás emléknapjára megülné eddig nemigen gondoltunk. Holott a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a népművelés olyan munkaterület, amelyen újból és újból ki kell termelni munkamódokat; új szempontok szerint és új alakban kell szolgálni a népművelés céljait, mert ha ezen a területen változatosságot nem tudunk teremteni, akkor az érdeklődés és ezzel az eredmény is megcsappan. Be kell bizonyítani, hogy tévednek azok, akik azt állítják, hogy a húsz év előtt lendületet nyert mai népművelés „ vulkanizálódott ”.

*Tamás József*

<sup>1</sup> Lehmann E. dr.